

Projekt - Ädellövhägn i Romanäs naturreservat

Bild 1: Bild på äldre bokskog (skapad av AI)

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	sid 3
2. Syfte och målbild	sid 3
3. Projektområde och omfattning	sid 4
4. Planerade åtgärder	sid 5
5. Hänsyn till befintligt stignät	sid 5
6. Hänsyn till äldre deponier	sid 6
7. Reservatsföreskrifter och dispens	sid 6
8. Miljönytta och förväntade effekter	sid 8
9. Genomförande och ansvar	sid 8
10. Ekonomi och finansiering	sid 8
11. Koppling till Tranås kommuns hållbarhetsstrategier	sid 9
12. Sammanfattande bedömning	sid 9

1. Inledning och bakgrund

Romanäs naturreservat är ett kommunalt reservat som förvaltas av Tranås kommun. Inom reservatet finns partier av tidigare produktionsinriktad granskog med begränsade naturvärden och låg motståndskraft mot klimatförändringar.

För att långsiktigt stärka områdets ekologiska och rekreativa värden planerar kommunen en omställning till bokskog – en naturnära och långlivad lövskogstyp med mycket höga naturvärden.

Projektet *“Ädellövhägn i Romanäs naturreservat”* syftar till att anlägga ett viltskyddat hägn där bokskog kan etableras genom plantering och naturlig föryngring. Åtgärden ligger i linje med reservatets skötselplan och kommunens övergripande mål för hållbar markanvändning, biologisk mångfald och klimatanpassning.

2. Syfte och målbild

Syftet är att ersätta ett befintligt granbestånd med bokskog som på sikt ska utvecklas till ett stabilt och naturligt lövskogsekosystem.

Trädslaget bok är ett av Sveriges sex ädellövträd enligt 2 kap. 5 § Skogsvårdslagen (1979:429). Det innebär att mark som planteras med bok omfattas av särskilt skydd enligt 4 kap. 5 § Skogsvårdsförordningen, vilket förbjuder att ädellövskog omvandlas till annan skogstyp utan tillstånd från Skogsstyrelsen. Projektet bidrar därmed till att långsiktigt säkra en skyddad naturtyp inom reservatet.

Bokskogens målbild är en ljus, artrik och långlivad skogsmiljö där det naturliga lövsiktet skapar en mosaik av mikroklimat, död ved och skiktning som gynnar insekter, svampar, lavar och fåglar.

Etableringen bidrar till:

- ökad biologisk mångfald, särskilt för marksvampar och insekter bundna till lövträd,
- bättre klimatanpassning – bok är mindre känslig för storm och torka än gran,
- förbättrad markkemi genom långsam nedbrytning av löv och
- estetiskt och rekreativt värdefull skogsmiljö, typisk för södra Sveriges natur- och kulturarv.

Bokskog är dessutom en av Sveriges nationellt skyddsvärda naturtyper och dess utbredning har minskat kraftigt under 1900-talet. Åtgärden stärker därför två av Sveriges nationella miljökvalitetsmål:

Levande skogar

Ett rikt växt- och djurliv

3. Projektområde och omfattning

Det planerade området omfattar cirka 2,5 hektar i Romanäs naturreservat.
Det berör två skogsavdelningar enligt skogsbruksplanen:

- Avdelning 108 – hygge (PG: produktionsskog med generell hänsyn)
- Avdelning 111 – 55-årig granskog (PG: p2026-01-14produktionsskog med generell hänsyn)

Marken har goda förutsättningar för bok: näringsrik, svagt lutande och med lämplig fuktbalans. Området gränsar till befintliga stigar och har därför även ett högt rekreativevärde.

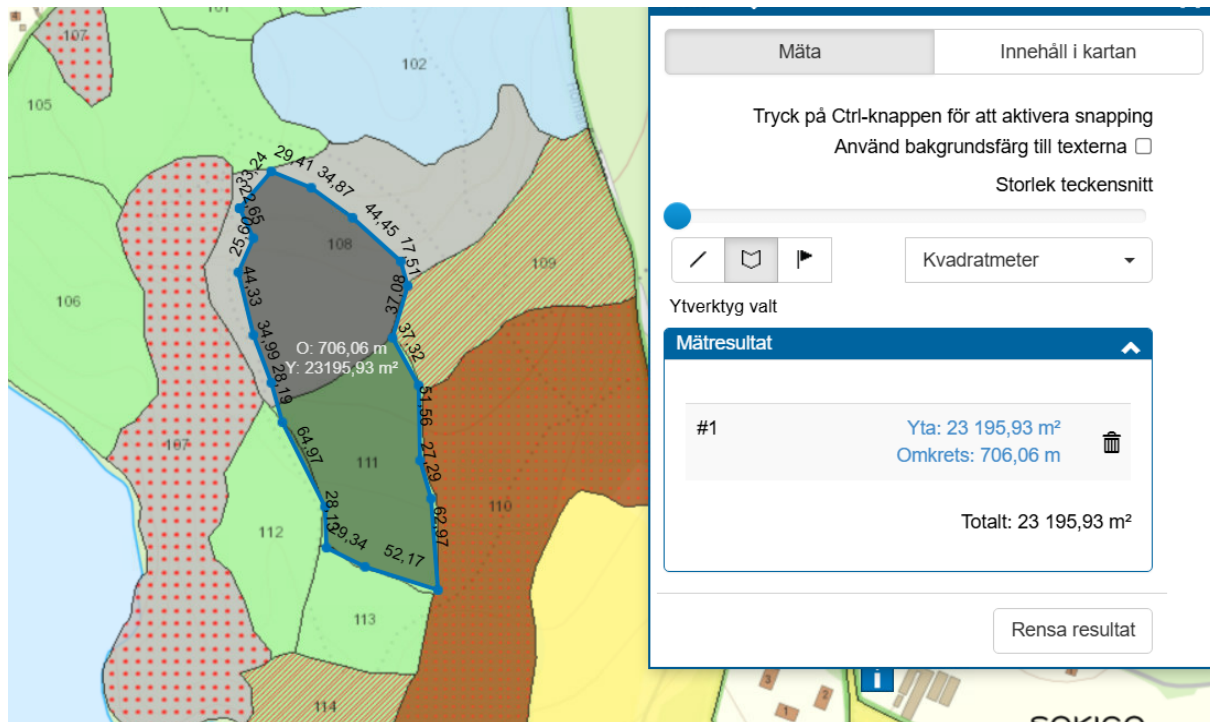

Bild 2: Blå markering visar ungefärlig tilltänkt sträckning av stängsel.

4. Planerade åtgärder

Efter samråd och beviljad dispens från relevanta reservatsföreskrifter planeras följande:

1. Avverkning av befintligt granbestånd inom avdelning 111.
2. Markberedning i form av lätt fläckröjning för att underlätta plantering.
3. Plantering av bokplantor 3 000 per hektar, med amplantor av björk 1000 per hektar.
4. Uppförande av viltskyddande stängsel, cirka 800 meter långt, för att skydda föryngringen från viltbetning.
 - Stängslet anpassas till befintligt stignät.
 - Grindar monteras för att bibehålla tillgänglighet för besökare.
5. Skötsel och uppföljning: Stängslet planeras stå kvar i cirka 10 år, tills föryngringen är betessäker. Därefter ska stängslet avvecklas.

5. Hänsyn till befintligt stignät

Utifrån befintlig sträckning av stignät påverkas inte framkomligheten inom reservatet. Stängslets dragning anpassas efter terrängen för att undvika intrång i upplevelse- och kulturmiljöer. Vid korsningspunkter byggs gånggrindar och inga schaktarbeten eller avverkningar tillåts inom stizonerna.

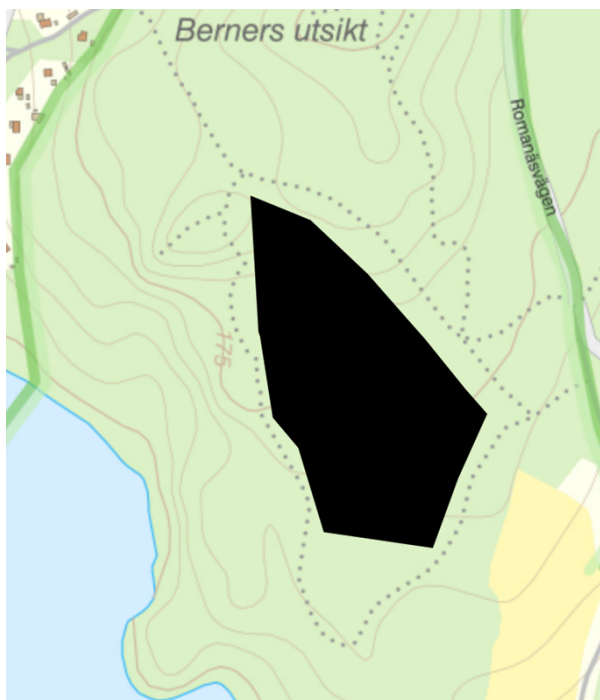

Bild 3: Beskrivning över stängslets sträckning i relation till befintligt stignät, planerad hägnad i svart.

6. Hänsyn till äldre deponier

Inom reservatet finns äldre deponier. Stängseldragningen är placerad så att ingen påverkan sker på dessa områden. Inför anläggning kommer deponierna märkas ut med 25 meters säkerhetszon, där maskinella arbeten förbjuds.

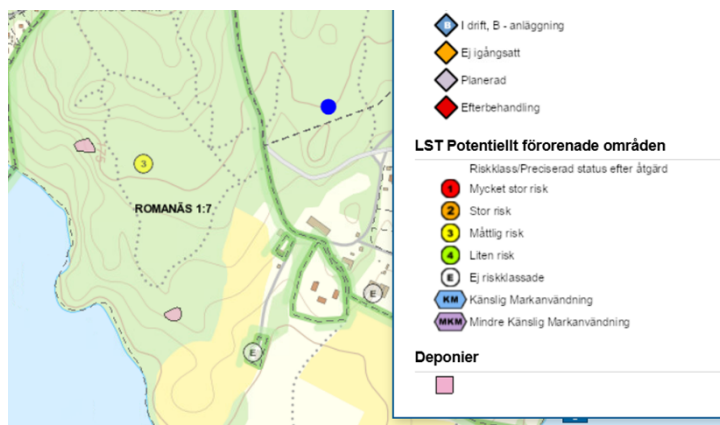

Bild 4: Översikt av Potentiellt förorenade område

7. Reservatsföreskrifter

Reservatsföreskrifterna fastställdes av kommunfullmäktige den 19 mars 2001. Det framgår av föreskrifterna att reservatet ägs och förvaltas av Tranås kommun. I frågor som rör den praktiska förvaltningen av reservatet beslutar kommunstyrelsen eller den som kommunstyrelsen bestämmer. För tillsyn av reservatet ansvarar bygg- och miljönämnden, som vid antagandet av föreskrifterna hette miljö- och hälsoskyddsnämnden.

"A: Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Uppföra helt ny byggnad eller anläggning (till och ombyggnad) annat än för jordbrukets behov
2. Avstycka fastighet eller tomt
3. Anlägga väg, led eller parkeringsplats utöver vad som framgår av skötselplan
4. Anlägga campingplats
5. Anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
6. Uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för jordbruks- eller trädgårdsbehov
7. Bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv
8. Borra, spränga, schakta, muddra, utfylla, tippa eller anordna med upplag med undantag för nödvändig ombyggnad av avloppsanläggning i det fall detta aktualiseras
9. Dika

10. Plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter annat än för jordbruks- eller trädgårdsbehov
11. Jaga annat än älg, rådjur, hare, räv, grävling och mink
12. Plantera skog på jordbruksmark
13. Använda handelsgödsel eller kemiska bekämpningsmedel
14. Bedriva skogsbruk inom F2 och F8”.

”C: Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas inom reservatet och om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att:

1. Förstöra eller skada naturföremål eller liggande och stående döda träd
2. Elda på annan än hänför avsedd plats
3. Tälta på annan än hänför avsedd plats
4. Cykla
5. Klättra i berg
6. Klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet
7. Framföra motordrivet fordon annat för jordbrukets och skötselns behov
8. Sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning utöver de informationstavlor som anges i skötselplan
9. Gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar med undantag av bär och matsvamp för husbehov
10. Samla insekter, snäckor eller andra djur eller deras ägg, puppor eller liknande
11. Använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller liknande
12. Rida på de stigar som löper genom skogsmarken

Föreskrifterna A och C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.”

Dispens

För att möjliggöra åtgärden krävs dispens från gällande reservatsföreskrifter, vilka antogs av kommunfullmäktige i Tranås den 19 mars 2001. Dispens behöver erhållas för följande förbud i reservatsföreskrifterna:

A:6 – Uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för jordbruks- eller trädgårdsbehov.

A:8 – Schakta, gräva, tippa eller anordna upplag

C:7 – Framföra motordrivet fordon annat än för skötselns behov.

C:8 – Sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning utöver de informationstavlor som anges i skötselplan

Eftersom åtgärden är i enlighet med skötselplanens syfte – att vårda och utveckla naturvärdena – bedöms dessa dispenser som rimliga och förenliga med naturreservatets intentioner.

8. Miljönytta och förväntade effekter

Etableringen av bokskog förväntas bidra till tydliga och mätbara miljövinster:

Aspekt	Förväntad effekt
Ekologisk mångfald	Bokskogar hyser fler svamp-, lav- och insektsarter än likåldriga granbestånd
Klimatanpassning	Bok har djupt rotsystem och klarar både torka och storm bättre än gran
Mark- och vattenbalans	Förbättrad infiltration, minskad erosion och jämnare fuktighet
Kultur- och rekreationsvärden	Bokskog upplevs som ljus, estetisk och tillgänglig med höga upplevelsevärden året om
Långsiktighet	Etablering av ädellövskog innebär lagstadgat skydd mot framtida omvandling, vilket säkrar naturvärdet för kommande generationer

9. Genomförande och ansvar

Projektet leds av Tranås kommuns parkenhet, som ansvarar för planering, upphandling, genomförande och uppföljning.
Samverkan och samråd sker med:

- Bygg- och miljöförvaltningen
- Naturskyddsföreningen
- Skogsstyrelsen (rådgivning och stödhantering)
- Röhälla stugägareförening

Entreprenör anlitas vid behov för stängselmontage och plantering

10. Ekonomi och finansiering

Parkenheten avser att ansöka om stöd för ädellövskog via Skogsstyrelsen. Stödet omfattar ersättning för markberedning, stängsel, plantkostnader och plantering. Maximalt stöd uppgår till 70 000 kr per hektar, vilket ger en beräknad finansiering på cirka 160 000 kr för projektområdet.

Kommunen står själv för projektledning, uppföljning och eventuella merkostnader inom ramen för parkenhetens driftbudget 2026.

11. Koppling till Tranås kommuns hållbarhetsstrategier

Projektet bidrar till flera av Tranås kommuns mål i strategierna för ekologisk och social hållbarhet 2022–2035. Genom att återetablera bokskog i Romanäs naturreservat stärks ekosystemtjänster, biologisk mångfald och rekreativa värden, vilket ligger i linje med målområdena *Vår livsmiljö* och *Boende och kommunens utveckling* i den ekologiska strategin.

Samtidigt främjas den sociala hållbarheten genom att reservatet utvecklas till en trygg, tillgänglig och hälsosam närmiljö som ger invånare och besökare möjlighet till naturupplevelser, fysisk aktivitet och social samvaro – i enlighet med målområdena *Boende och närmiljö* samt *Levnadsvanor* i den sociala strategin.

12. Sammanfattande bedömning

Projektet bidrar till att införa en bokskogsmiljö i Romanäs naturreservat – en skogstyp med hög ekologisk, juridisk och kulturhistorisk betydelse för södra Sverige.

Genom att välja bok, som är ett ädellövträd med lagstadgat skydd, säkerställs ett permanent naturvärde inom reservatet. Åtgärden stärker naturvärden, förbättrar rekreationsupplevelsen och gör reservatet mer motståndskraftigt mot framtida klimatförändringar. Projektet ligger i linje med både kommunens strategier, Skogsvårdslagen och de nationella miljömålen.